

Ірина ТРУБАВІНА

*доктор педагогічних наук, професор,
Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Тернопіль, Україна
trubavina@gmail.com*

Катерина КАЛІНА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Харківський медичний університет,
Харків, Україна
kalinahnri@gmail.com*

Людмила ЦИБУЛЬКО

*доктор педагогічних наук, доцент
Донбаський державний педагогічний університет
Слов'янськ, Україна
luda.czibulko@yandex.ru*

Наталя МОГИЛЬОВА

*кандидат психологічних наук, доцент
Донбаський державний педагогічний університет
Слов'янськ, Україна*

Володимир ІВАНЧУК

*кандидат філософських наук, доцент
Донбаський державний педагогічний університет
Слов'янськ, Україна*

ЦІННІСТЬ І ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність теми ми пов'язуємо з пошуком нових можливостей подолання наслідків війни на Україні для реалізації права дітей на освіту в умовах конфлікту, забезпечення в умовах війни безперервності освіти та впровадження принципів освіти чуттєвої до конфлікту, необхідністю формування компетентностей у вчителів до роботи в умовах конфлікту, яких до цього не готували до роботи в умовах війни. У системі підвищення кваліфікації вчителів сьогодні є такі протиріччя:

1. Між існуючими науково-педагогічними дослідженнями щодо підготовки вчителя і підвищення його кваліфікації, які переважно стосуються формування готовності до роботи в новій українській школі, підготовки педагогічних працівників до роботи з конфліктами в мирній освіті, окремими дослідженнями щодо підвищення кваліфікації

працівників освіти до роботи в умовах воєнного конфлікту і необхідністю науково обґрунтованого змісту програми підвищення кваліфікації вчителя до освіти в умовах конфлікту.

2. Між існуючим значним фактичним матеріалом в Україні та світі щодо порушень права дитини на освіту, впливу конфлікту на реалізацію права на освіту (ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, INEE, Український інститут дослідження екстремізму) і відсутністю компетентностей в українських вчителів щодо роботи в освіті в умовах конфлікту.

3. Між наявністю міжнародних досліджень і рекомендацій з проблеми навчання вчителів освіти в умовах конфлікту і відсутністю теоретичного обґрунтування змісту програм підвищення кваліфікації для вчителів України, самих програм. Існуючий курс «Освіта в умовах конфлікту» на англійській мові (Conflict Sensitive Education – online course) є замалим (2-3 години), на англійській мові, не розкриває українських реалій. Ці розробки не мають теоретичних основ, але дають уявлення лише про проблему та її важливість, не формують компетентності.

Отже, **метою** статті є визначення змісту регіональної програми підвищення кваліфікації для вчителів і до роботи в умовах війни з урахуванням нової педагогічної реальності.

Нами було з'ясовано, що проблема обґрунтування змісту підвищення кваліфікації вчителя до роботи в умовах конфлікту сьогодні в Україні є фрагментарною в науково-педагогічних дослідженнях. Обґрунтовано, що проблема не є суто педагогічною, її розв'язання потребує врахувати здобутки різних галузей знань і сфер професійної діяльності, що пов'язано з новими функціями (миробудівник, захисник прав, соціальна допомога) і ризиками і небезпеками для дітей і їх сімей, які з'являються тільки в умовах конфлікту, різноманітними проблемами в реалізації права дитини на освіту в умовах конфлікту, їх наслідками для дітей. Тому теоретичними основами змісту регіональної освітньої програми підвищення кваліфікації вчителя «Освіта в умовах конфлікту» є комплекс наукових підходів різного рівня і наук, а сам зміст програми повинен бути мультидисциплінарним і читати її повинні кілька фахівців з різних сфер (педагог, психолог, соціальний працівник, спеціаліст з безпеки, юрист). Визначено, що розробка змісту регіональної освітньої програми підвищення кваліфікації вчителя «Освіта в умовах конфлікту» спирається на комплекс наукових підходів:

1. філософські підходи: гносеологічний, дитиноцентризм, людинцентризм, прагматизм, теорія участі, філософія війни, теорія життєтворчості;

2. загальнонаукові підходи: аксіологічний, культури миру, синергетичний, системний, діяльнісний, міждисциплінарний, комплексний, оптимізаційний, ресурсний, інноваційний;

3. конкретно наукові підходи: підходи до захисту прав людини (інформаційний, силовий, політичний, виважений, непотворення злу насильством, економічний, викриття насильства і ненависті), політичний підхід, ризикоорієнтований підхід теорії безпеки, ситуаційний підхід з теорії управління, регіональний та державний підходи з державного управління, правовий, підходи соціальної роботи, кризове втручання, допомога для самопомоги; конфліктологічні підходи, психології поведінки в екстремальних ситуаціях, культурологічний; алгоритмізований підхід з теорії прийняття рішень, підходи охорони праці до роботи в екстремальних умовах, резилієнсний підхід;

4. педагогічні підходи: андрогогічний, теорії змісту освіти, компетентнісний, диференційований, особистісно-орієнтований, е-навчання, акмеологічний, педагогічної підтримки, фасилітації, змішаного і дистанційного навчання.

Усі ці підходи розкривають мету, принципи освіти в умовах конфлікту, надають орієнтирів до визначення її змісту, відбору технологій, методик, методів, форм і засобів освітньої діяльності в закладах освіти в умовах війни. На основі цих теоретичних основах нами було розроблено регіональну освітню програму підвищення кваліфікації вчителів «Освіта в умовах конфлікту», обсягом 30 годин, з 3 модулів: «Проблеми дітей в освіті внаслідок військового конфлікту», «Освіта в умовах конфлікту: сутність, стандарти», «Шляхи реалізації ОУК в Україні» [1].

Відзначимо, що 1 семінар у формі тренінгу за цією програмою в грудні 2020 р. за заявкою колективу закладу загальної середньої освіти №17 м. Харкова ми вже провели, присутній був увесь колектив закладу освіти. Присутніми на тренінгу були 40 осіб з адміністрацією. Усі теми програми викликали увагу і зацікавленість, особливо цінними стали практичні рекомендації і вправи для вчителів щодо поведінки в умовах конфлікту. Проведений нами перший семінар у формі тренінгу для вчителів підтвердив актуальність теми і змісту програми, несистемність сформованості компетентностей вчителів в роботі в умовах конфлікту.

Перспективами подальших досліджень є подальша апробація програми та її експериментальна перевірка, уточнення її змісту з урахуванням побажань вчителів, учнів, їх батьків як основних стейкхолдерів освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Trubavina I, Tsybulko L, Mohyliova N, Ivanchuk V. The theoretical foundations of the regional training program for teachers' professional development "Education in conflict". *The International Conference on History, Theory and Methodology of Learning (ICHTML 2020)*. 2020. Vol. 75. URL: <https://doi.org/10.1051/shsconf/20207502005> (date of access: 01.05.2022)

Ірина ДРУЖКОВА

*кандидат історичних наук, доцент,
Одеська національна академія харчових технологій
Одеса, Україна
irise2002@gmail.com*

ЦІННІСНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ У ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ОНТУ КУРСІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПЛАТФОРМІ «PROMETHEUS»

Питання інформації та її цінності для суспільства постало не сьогодні. Сакралізація інформації вже в минулому. Об'єми інформації сучасної цивілізації все збільшуються. І основною проблемою під час роботи з інформацією стає критичне ставлення до неї й розуміння інформаційної гігієни та безпеки. Інша справа, що можуть бути дуже різні підходи. Так нещодавно в соціальних мережах стало відомо, що доступ до Facebook та Instagram у "ДНР" буде заборонено "в рамках захисту населення від інформації, що несе загрозу".

Таке ставлення до населення, звичайно, не є основою демократичного суспільства. Під час воєнної агресії Російської федерації проти України вся освіта або завмерла, або перейшла в дистанційну площину.

Однією з проблем дистанційного навчання є доступ до якісної інформації, вміння працювати з нею. Тому суттєвою допомогою можуть стати курси: «Інформаційна безпека», «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах в інтернеті та на телебаченні» та «Дезінформація: види, інструменти та способи захисту», котрі пропонує платформа Prometheus.

Протягом лютого – квітня 2022 р. студенти кількох груп ОНТУ пройшли ці курси та отримали сертифікати.

За підсумком проходження курсу «Дезінформація: види, інструменти та способи захисту» студенти отримали знання про таке поняття як «дезінформація», її типологію та способи протистояння їй. Ці знання допоможуть у майбутньому зуміти відрізнити правдиву інформацію від фейків, розпізнати надійне джерело серед купи брехливих, маніпулятивних